

genetikus talajosztályozás rendszertani egységeit (típus és altípus), és a talajok fizikai féleségéről és a talajképző kőzetről is áttekintő tájékoztatást ad. A térképen a talajinformációk az 1966-os Szabolcs és munkatársai által kiadott „A genetikus üzemi talajterképezés módszertana” című könyvben ismertettet, nomenklátúra alapján vannak feltüntetve.

A talajterkép térinformatikai (digitális) állományba történő feldolgozása a 2000-es évek végén történt meg, a munkát a megyei növény- és talajvédelmi szolgálatok térinformatikusai végezték a Növény- és Talajvédelmi Központi Szolgálat koordinálásával. Munkánk során ebből a mintegy 5500 poligonból (talajfoltból) álló vektorizált térképi állományból indultunk ki, azt korrigáltuk, finomítottuk, illetve attribútum tábláját kiegészítettük a raszteres (szkennelt) térkép alapján. A térinformatikai műveleteket az ESRI ArcGIS 10.0 szoftver segítségével végeztük el.

Az általunk korrigált és finomított MÉM-NAK Genetikus Talajterképe kiinduló alapot nyújthat a koncepcionális talajterképek elkészítéséhez és hazai talajrendszertan szerinti talajklasszifikációk felülvizsgálatához. Továbbá lényeges talaj alapinformációkkal segítheti a mezőgazdasági területek – különböző természeti tényezőkkel rendelkező termőhelyeink – földminősítési kutatásait és talajtermékenységi vizsgálatait.

A kutatás a TÁMOP-4.2.2.A-11/1/KONV-2012-0064 projekt keretében készült. Kocsis Mihály publikációt megalapozó kutatása a TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Talajeróziós folyamatok vizsgálata különböző tájhasználati intenzitások alatt

Szabó Boglárka^{1*}, Centeri Csaba¹, Szabó Judit², Jakab Gergely³

^{1*} *Szent István Egyetem, Mezőgazdaság-és Környezettudományi Kar, Természetvédelmi és Tájökológiai Tanszék, 2103 Gödöllő, Páter Károly u. 1., e-mail: Szabo.Boglarka@hallgato.szie.hu*

² *ELTE TTK, Környezet-és Tájföldrajzi Tanszék, Budapest.*

³ *MTA CSFK, Földrajztudományi Intézet, Budapest.*

Az erózió mértéke országosan mintegy 440 000 ha területen lépi túl a kritikusnak tartott 1 mm/év, 10-15 t/ha/év értéket. Ezen területek közé tartozik a Somogy és Tolna-megye határán elhelyezkedő Koppány-völgyi Élőhely-rehabilitációs Kísérleti Terület is, ahol egy szántóföldi művelés alatt álló, illetve egy, a szántófölddel párhuzamosan elhelyezkedő gyepterületet jelöltünk ki.

Mindkét területen (a TIM módszertannak megfelelően) lejtőharmadonként (LFH, LKH, LAH) vizsgáltuk az éves szinten jelentkező talajvesztés mértékét (USLE), illetve az általános talajparaméterek (K_A , szemcseösszetétel, $CaCO_3\%$, pH, TOC %, humusz %, humuszos réteg vastagsága, NPK) alakulását. A kapott eredmények lehetővé tették két, egymás mellett elhelyezkedő, különböző művelési kategóriába (extenzív, intenzív) tartozó, de hasonló adottsággal rendelkező területek összehasonlítását, illetve lejtőharmadonkénti értékelését. Ezt követően a szántó egészen, a művelés hatására végbemenő eróziós folyamatok térbeli jellemzéséhez lejtőirányban, 10 m-ként, a talaj felső 20 cm-ét; illetve a lejtő alján közel 2 m mélységben felhalmozódott szedimentet 20 cm-ként mintáztuk, ahol szintén az általános talajparaméterek vizsgálata történt meg. A szedimentből vett minták eredményeit egy korábbi (Jakab et al., 2013) vizsgálat mért értékeivel is összevetettük.

A talajvesztés mértéke egyértelműen intenzív művelési mód esetében, illetve a lejtő felső harmadán volt a legnagyobb. Mindezt a humuszos réteg vastagsága, a humusz %, az alapkőzet közelségét jelző $CaCO_3\%$, illetve a TOC % értékei is jól jelzik, mivel a lejtő felső harmadában alacsonyabb TOC % és humusz %, míg magasabb $CaCO_3$ értékeket mértünk. A lejtő középső és alsó harmadában magasabb TOC % és NPK jelentkezett, ugyanakkor a pH és a $CaCO_3$ értékei kisebbek voltak. A lejtőn lefelé haladva ugyanakkor nőtt a humuszos réteg vastagsága, a lejtő aljában pedig a lehordott talajréteg vastagsága szinte eléri a 2, néhol 3 m mélységet is. Kapott eredményeink jól szemléltetik az erózió folyamatát, mely az egyes művelési módok- és ágak esetében igen különböző lehet, mindezt pedig a talajparaméterek is alátámasztják. Ennek megfelelően szorgalmazni kell dombvidéki, erózióra érzékeny területeken a talajvédelem és az azt elősegítő agrotechnikák, illetve extenzívebb művelési módok előtérbe helyezését.

kulcsszavak: erózió, szediment, lejtőharmad, művelési mód